

Jarosław Kodzia

Obowiązek sprawowania Mszy Świętej oraz jej częstotliwość : Kan. 904-905 KPK

Colloquia Theologica Ottoniana nr 2, 147-164

2013

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

OBOWIĄZEK SPRAWOWANIA MSZY ŚWIĘTEJ ORAZ JEJ CZĘSTOTLIWOŚĆ (KAN. 904–905 KPK/1983)

Ks. Jarosław Kodzia

Koszalin

Ksiądz X dość często odprawia Msze św., na które nikt nie zamawia intencji. Od pewnego czasu rozważa, by w takie dni w ogóle nie celebrować, coraz to wyraźniej słysząc powracające w myślach wyrażenie z seminaryjnych wykładów z prawa kanonicznego: „zaleca się usilnie codzienne odprawianie”. Przepis ten na skutek zacierającej się z biegiem lat świadomości ma pokusę interpretować bardziej jako wskazówkę aniżeli mocniejsze zobowiązanie. Staje więc przed pytaniem: czy rzeczywiście muszą codziennie odprawiać?

1. Obowiązek sprawowania Mszy św. przez kapłana

Każdy ksiądz ma świadomość, że jest tylko i aż sługą Chrystusa i Kościoła, któremu przyrzekał posłuszeństwo¹. Postawa ta znajduje swoje przełożenie

---

¹ Treść przyrzeczeń, które składa kandydat do święceń, w tym przyrzeczenia posłuszeństwa, podaje *Pontyfikał Rzymski. Obrzędy święceń biskupa, prezbiterów i diakonów*, wyd. 2 wzorcowe, Katowice 1999, nr 40, s. 24–26, nr 152–153, s. 101–102, nr 200–201 (200A–201A), s. 127–132. W powyższym kontekście należy wspomnieć o publicznych przysięgach przyrzekających (KPK/1983, kan. 1201), które kandydaci do święceń składają zazwyczaj w przeddzień przyjęcia święceń diakonatu i prezbiteratu, między innymi dotyczących przestrzegania dyscypliny kościelnej (KPK/1983, kan. 1036). Przysięga będąca wezwaniem imienia Bożego na świadka prawdy ma na celu wzmocnienie składanych przyrzeczeń (KPK/1983, kan. 1199; zob. T. Pawluk, *Prawo kanoniczne według Kodeksu Jana Pawła II*, t. 2: *Lud Boży, jego nauczanie i uświęcanie*, Olsztyn 2002, s. 407)

między innymi na polu czynności liturgiczno-prawnych, które, by zapobiec niebezpieczeństwu ich niegodziwego, czyli grzesznego sprawowania, winny być dokonywane zgodnie z prawem tegoż Kościoła, między innymi tym, które zostało promulgowane przez najwyższą władzę, tj. Biskupa Rzymu².

Odpowiedź na wątpliwości zarysowane w naszym przykładzie odnajdujemy w treści kan. 904 Kodeksu prawa kanonicznego z 1983 roku. Czytamy w nim: „Pamiętając o tym, że w tajemnicy Ofiary eucharystycznej dokonuje się ustawiczne dzieło zbawienia, kapłani powinni często odprawiać [łac. *frequenter celebrant* – przyp. J.K.], a zaleca się usilnie codzienne odprawianie [łac. *enixe commendatur celebratio cotidiana* – przyp. J.K.], które, nawet gdy nie ma wiernych, stanowi czynność Chrystusa i Kościoła, którą sprawując, kapłani wypełniają swoje główne zadanie³.

Już po pierwszej lekturze tego przepisu nietrudno zauważyć, że Kościół promuje częste odprawianie Mszy św. Aby jednak właściwie zrozumieć, jaka treść kryje się w warstwie słownej tej normy, trzeba by określić genezę zawartych w niej sformułowań, zwłaszcza wyrażen *często odprawiać* oraz *zaleca się usilnie codzienne odprawianie*. Z historii kształtowania się tego przepisu wynika, że pamięta on czasy, kiedy na Soborze Laterańskim IV w 1215 roku z ubolewaniem stwierdzono, że niektórzy prałaci sprawują Eucharystię zaledwie cztery razy do roku i to w dodatku nie dość pobożnie⁴. Z kolei w XV-wiecznej Polsce za prymasa Mikołaja Trąby diakoni ochotnie przyjmowali święcenia kapłańskie, a wraz z tym odpowiednie beneficjum, lecz po święceniach w ogóle nie byli zainteresowani sprawowaniem sakramentów. W związku z zaistniałym procederem wspomniany

---

i wiążę składającego szczególnym obowiązkiem religijnym (KPK/1983, kan. 1200 § 1). *Katechizm Kościoła katolickiego* osobę, która złożywszy pod przysięgą przyrzeczenie nie dotrzymuje słowa, określa mianem wiarołomcy (KKK, nr 2152). O różnicy między przysięgą a ślubem zob. W. Góral-ski, E. Górecki i in., *Komentarz do Kodeksu Prawa Kanonicznego*, t. III/2: *Księga IV. Uświęcające Zadanie Kościoła*, Pallottinum 2011, s. 424.

² Na temat mocy wiążącej prawa kanonicznego, zwłaszcza posłuszeństwa prawu, zob. R. So-bański, *Nauki podstawowe prawa kanonicznego*, t. 2: *Teologia prawa kościelnego*, Warszawa 2001, s. 83–110.

³ KPK/1983, kan. 904. Analogiczny przepis Kodeksu Kanonów Kościołów Wschodnich otrzymał brzmienie: „Duchowni powinni często sprawować Boską Liturgię według norm prawa partykularnego, zwłaszcza w niedziele i święta nakazane, a nawet gorliwie poleca się sprawowanie codzienne” (KKKW, kan. 378). Zob. L. Adamowicz, *Wprowadzenie do prawa o sakramentach świętych według Kodeksu Prawa Kanonicznego oraz Kodeksu Kanonów Kościołów Wschodnich*, Lublin 1999, s. 104–105.

⁴ M. Pastuszko, *Najświętsza Eucharystia według Kodeksu Prawa Kanonicznego Jana Pawła II*, Kielce 1997, s. 73.

Prymas wydał przepis, aby każdy neoprezbiter celebrował Mszę św. przynajmniej w ciągu sześciu miesięcy po święceniach (czyli tak zwaną Mszę św. prymicyjną)⁵. Na podstawie tych oraz innych rozporządzeń do naszych czasów przetrwało zapisane w KPK/1983 określenie *frequenter celebrent* przetłumaczone na język polski *powinni często odprawiać*, a dosłownie *niech często celebруюą*, które to na zasadzie negacji oznacza tyle, co *niech nie celebруюą rzadko*.

Kolejne z interesujących nas sformułowań – *zaleca się usilnie codzienne odprawianie* – jest uściśleniem pierwszego i posiada następującą przeszłość. Początkowo Msze św. sprawowane były tylko w niedziele, zaś po ustaniu prześladowań w IV wieku na pewno w Mediolanie, Akwilei, Hiszpanii i północnej Afryce były już celebrowane codziennie⁶. W IX wieku papież Paschalis I stwierdził wyraźnie, że Mszę św. można celebrować każdego dnia⁷. W XVI wieku Sobór Trydencki wymagał już od biskupów troski, aby ich prezbiterzy sprawowali Msze św. w niedziele i święta uroczyste, a jeśli będą sprawować posługę duszpasterską, to tak często, by czynili zadość swoim obowiązkom⁸. Nauka tego Soboru stała się podstawą kan. 805 pierwszego Kodeksu prawa kanonicznego z 1917 roku, który zobowiązywał do wielokrotnego w ciągu roku celebrowania Mszy św., jednak nie rzadziej niż w niedzielę i święta nakazane⁹. Obok prawa od pontyfikatu Piusa IX (druga połowa XIX wieku) zaczęło się powoli przyjmować przekonanie, że dobry kapłan celebrowa Mszę św. codziennie, oczywiście z wyjątkiem dwóch dni *Triduum Sacrum*¹⁰. Sobór Watykański II w swoich sztandarowych, konstytucyjnych dokumentach – Konstytucji o Liturgii świętej *Sacrosanctum Concilium* oraz Konstytucji dogmatycznej o Kościele *Lumen gentium*¹¹ – dał wyraz głębokiego przekonania, że w Ofierze eucharystycznej dokonuje się dzieło naszego odkupienia oraz że każda Msza św., będąc czynnością Chrystusa i Kościoła, zawsze

---

⁵ Tamże.

⁶ B. Nadolski, *Liturgika*, t. 4, Poznań 1992, s. 96.

⁷ M. Pastuszko, *Najświętsza Eucharystia...*, s. 72.

⁸ Dokumenty Soborów Powszechnych, t. 4 (1511–1870), Kraków 2005, Sessio XXIII, *Decreta super reformatione*, can. 14, s. 702: „Curet episcopus, ut ii saltem diebus dominicis et festis sollemnibus, si autem curam habuerint animarum, tam frequenter, ut suo muneri satisfaciant, missas celebrent”.

⁹ KPK/1917, kan. 805: „Sacerdotes omnes obligatione tenentur Sacrum litandi pluries per annum; curet autem Episcopus vel Superior religiosus ut iidem saltem singulis diebus dominicis aliisque festis de praecepto divinis operentur”.

¹⁰ B. Nadolski, *Liturgika...*, s. 97.

¹¹ Sobór Watykański II, *Konstytucje, Dekrety, Deklaracje*, Poznań 2002.

ma charakter publiczny i wspólnotowy¹². Nauka ta dała podstawę przekonaniu, że kapłan świadomy łask z niej wypływających nie będzie miał wątpliwości, czy sprawować ją codziennie i to nawet bez udziału ludu i bez stypendium mszalnego. Po tej linii rozumowania idzie ostatnie zdanie przytoczonej normy obowiązującego Kodeksu, w której zawarto doniosłej wagi stwierdzenie ujawniające samoświadomość Kościoła – jego misji, w tym misji kapłańskiej – że poprzez sprawowanie Ofiary eucharystycznej kapłani wypełniają swoje główne zadanie¹³. Jak napisał w swojej książce o Najświętszej Eucharystii ceniony polski kanonista, ks. prof. Marian Pastuszko: „Jest to tak wiele, że nic większego człowiek uczynić nie może”¹⁴. Główne i największe zadanie kapłanów – sprawować Najświętszą Ofiarę, naśladując zarazem – jak uczy Sobór Watykański II – to, co sprawują, a mianowicie poprzez umartwienie uwalniać się od wad i pożądlivosti¹⁵.

Powyższa norma nie posiada jednak charakteru bezwzględnie zobowiązującego. Zawarte w niej sformułowanie *enixe commendatur celebratio cotidiana*, będące dosłownym cytatem z soborowego Dekretu o posłudze i życiu kapłanów *Presbyterorum ordinis*¹⁶, rozumie się jako normę dyspozytywną, nieuszczergółowany nakaz, to znaczy obowiązek, aczkolwiek nielegitymujący się walorem bezwzględności¹⁷. Użycie czasownika *commendo*, *-are*, który można także oddać słowami *polecić*, *kłaść nacisk*, *zwracać szczególniejszą uwagę na coś*¹⁸, jak też zastosowanie przysłowka *enixe* pochodzącego od czasownika *enixo*, *-are*, czyli *rodzić się*¹⁹, a przetłumaczonego polskim słowem *usilnie* wskazującym na wysiłek i trud, oznacza, że w normie tej, mającej na oku całą teologię sakramentu Najświętszej Eucharystii, z jednej strony nie ma mowy o jakiejś dowolności, lecz o mocnym, usilnym położeniu nacisku na sprawę codziennego celebrowania Mszy św., z drugiej zaś strony nie zawiera ona bezwzględnego obowiązku codziennego jej sprawowania, czego prawodawca mógłby z powodzeniem

---

¹² KL 27; KK 3 i 28.

¹³ DK 13: „kapłani wypełniają swój główny obowiązek”.

¹⁴ M. Pastuszko, *Najświętsza Eucharystia...*, s. 78.

¹⁵ DK 13.

¹⁶ Tamże.

¹⁷ Zob. W. Góralski, E. Górecki i in., *Komentarz do Kodeksu...*, s. 91.

¹⁸ A. Joungan, *Słownik kościelny łacińsko-polski*, Warszawa 1992, s. 125.

¹⁹ Tamże, s. 225.

zażądać, używszy innych, stosowanych przez siebie w Kodeksie czasowników: *debet* albo *tenetur*²⁰.

Za aktualnością powyższej wykładni przemawiają dwa fakty. Argument pierwszy – w nowszym, bo ogłoszonym w 1990 roku Kodeksie Kanonów Kościołów Wschodnich użyto identycznych sformułowań jak w KPK/1983, mianowicie *frequenter celebrent* oraz *enixe commendatur celebratio cotidiana*²¹. Okres siedmiu lat, jaki dzieli promulgację obydwu Kodeksów, wydaje się być czasem wystarczającym na wniesienie ewentualnych poprawek. Argument drugi – do tematu codziennego sprawowania Mszy św. nawiązał w 2007 roku papież Benedykt XVI w posynodalnej adhortacji apostolskiej *Sacramentum caritatis* traktującej o Eucharystii jako źródle i szczycie życia Kościoła²². W części dotyczącej Eucharystii i duchowości kapłańskiej Papież zapisał: „zalecam kapłanom codzienną celebrację Mszy św., również i wtedy, gdy nie uczestniczą w niej wierni”²³. Użyte w oryginale łacińskie słowo *suademus*, przetłumaczone polskim *zalecam* (dosłownie *zalecamy*), można także oddać czasownikami *radzimy*, *namawiamy*, *nakłaniamy*, *polecamy*²⁴, które także nie implikują ścisłego zobowiązania. Papież sam zresztą tłumaczy charakter swej wypowiedzi, pisząc, że jest to *monitio*, a więc przypomnienie, zalecenie²⁵.

Można by więc postawić pytanie: skoro Eucharystia jest tak ważna dla Kościoła, skoro „Kościół żyje dzięki Eucharystii”²⁶, która jest przecież „główną i centralną racją bytu sakramentu Kapłaństwa”²⁷, to dlaczego nie uczyniono z jej codziennego sprawowania bezwzględne obowiązku? Udzielając na nie

---

²⁰ Łac. *debet*, tłumaczone najczęściej polskim *powinien* (np. KPK/1983 kan. 381 § 1; kan. 924), nie oznacza możliwości, lecz zobowiązanie. Słowo to nawiązuje do zadłużenia, czyli czegoś, co trzeba spłacić, wykonać. Z kolei łac. *tenetur*, tłumaczone zazwyczaj *jest obowiązany* (np. KPK/1983 kan. 395 § 1; 949; 988 § 1), oznacza ciążący na kimś obowiązek.

²¹ KKKW, kan. 378: „Divinam Liturgiám clericí frequenter ad normam iuris particularis celebrent praesertim diebus dominicis et festis de praecepto; immo enixe commendatur celebratio cotidiana”.

²² Benedykt XVI, Adhortacja apostolska *Sacramentum caritatis*, 22 lutego 2007 roku, „Acta Apostolicae Sedis” [odtąd AAS] 99 (2007), s. 105–180.

²³ Tamże, nr 80, s. 167.

²⁴ A. Joungan, *Słownik kościelny...*, s. 647.

²⁵ Benedykt XVI, Adhortacja apostolska *Sacramentum caritatis...*, nr 80, s. 167.

²⁶ Jan Paweł II, Encyklika *Ecclesia de Eucharistia*, 17 kwietnia 2003 roku, nr 1, AAS 95 (2003), s. 433.

²⁷ Jan Paweł II, List apostolski *Dominicae Cenaе*, 24 lutego 1980 roku, nr 2, AAS 72 (1980), s. 115.

odpowiedzi, trzeba sobie uzmysłowić, że gdyby prawodawca nakazał bezwzględnie codzienne celebrowanie Eucharystii, to obowiązywałoby ono pod sankcją grzechu. Zdając sobie dobrze sprawę z tego, że codzienność lubi jednak stwarzać nietypowe sytuacje, w których poważnie trudne – i to mimo najszczerzych chęci – może okazać się celebrowanie Mszy św., na przykład z powodu niedyspozycji celebransa albo jego nieplanowanego, aczkolwiek koniecznego wyjazdu, a po wtóre, mając na uwadze właśnie historię kształtowania się powyższej normy, nie chciał do jej przestrzegania zobowiązać w sposób bezwzględny. To, o czym tu mowa, na pewno nie ma jednak zastosowania do Mszy św. sprawowanych dla dobra wiernych w niedziele i święta nakazane. Papież Jan Paweł II stwierdził wyraźnie w Liście apostolskim o świętowaniu niedzieli *Dies Domini*, zacytowanym później w encyklice *Ecclesia de Eucharistia*, że skoro dla wiernych uczestnictwo we Mszy św. jest obowiązkiem, to na pasterzy nakłada się z tego tytułu obowiązek umożliwienia im spełnienia przykazania²⁸. Uprawnienie, które szafarze sakramentów otrzymują na mocy święceń, nie jest bowiem im udzielone (tylko) dla ich dobra, lecz dla dobra ludu Bożego, co w konsekwencji rodzi obowiązek sprawowania i udzielania sakramentów²⁹. W związku z powyższym Kongregacja ds. Kultu Bożego i Dyscypliny Sakramentów w ogłoszonej w 2004 roku na wniosek papieża Jana Pawła II instrukcji *Redemptionis Sacramentum* o zachowywaniu i unikaniu pewnych rzeczy dotyczących Najświętszej Eucharystii potępia pojawiające się gdzieś nadużycie polegające na samowolnym odkładaniu przez kapłanów sprawowania Mszy św. dla dobra ludu pod pretekstem popierania „postu od Eucharystii”³⁰.

Konkludując, należy potwierdzić, że Kościół, zakładając istnienie w kapłanach głębokiej świadomości i dobrej woli wynikającej z ich wiary, poleca im codzienne sprawowanie Najświętszej Ofiary dla zbawienia świata, widząc w niej główną czynność kapłańską, aczkolwiek ci, którzy mieliby prawdziwą, poważną przeszkodę w jej sprawowaniu, mogliby się od niej powstrzymać bez zaciągnięcia winy moralnej. Jest jednak rzeczą pewną, że nauka Kościoła nie

---

²⁸ Jan Paweł II, List apostolski *Dies Domini*, 31 maja 1998 roku, nr 49, AAS 90 (1998), s. 744; tenże, Encyklika *Ecclesia de Eucharistia*..., nr 41, s. 460–461.

²⁹ Zob. J. Kodzia, *Prawo do sakramentu chrztu według Kodeksu Prawa Kanonicznego z 1983 r.*, „Colloquia Theologica Ottoniana” 2 (2012), s. 97.

³⁰ Congregatio de Cultu Divino et Disciplina Sacramentorum, *Instructio Redemptionis sacramentum*, 25 marca 2004 roku, nr 115, AAS 96 (2004), s. 582: „Reprobatus est abusus, quo celebratio sanctae Missae in favorem populi contra normas Missalis Romani sanamque traditionem Ritus Romani modo arbitrario, sub praetextu «ieiunii ab Eucharistia» promovendi, suspenditur”.

pochwala prób zwolnienia się (na przykład z racji przeżywanych wakacji albo w przypadku braku wiernych czy też braku stypendium mszalnego) z codziennego celebrowania Ofiary swego Pana, „w której Chrystus, poprzez posługę kapłana, siebie samego, obecnego substancjalnie pod postaciami chleba i wina, składa w ofierze Bogu Ojcu”³¹ i w której Kościół znajduje swoje „życiowe centrum”³².

2. Częstotliwość sprawowania Mszy św.

Ksiądz Y jest nowym proboszczem parafii, która nie posiada wikariusza. Współtworzą ją oprócz kościoła parafialnego dodatkowo trzy kościoły filialne. Dochodząc do wniosku, że zastana po poprzedniku liczba celebracji Mszy św. nie odpowiada już faktycznym potrzebom rozrastającej się parafii, planuje ich pomnożenie. Zdrowie i siły pozwalają mu jeszcze na dość duże zaangażowanie, ponadto jest i dodatkowy czynnik: nie uczy on w szkole, w związku z czym na jego utrzymanie – oprócz ofiar z tytułu nielicznych ślubów i pogrzebów – składają się głównie stypendia mszalne. Zastanawia się więc praktycznie nad maksymalną liczbą Mszy św., które mógłby sprawować zarówno w dni powszednie, jak i w niedziele i święta.

Do powyższego przykładu odnosi się norma drugiego z zapisanych w tytule pracy kanonów. W kan. 905 KPK/1983 czytamy:

„§ 1. Z wyjątkiem wypadków, w których zgodnie z prawem można kilka razy odprawiać [łac. *celebrare* – przyp. J.K.] lub koncelebrować [łac. *concelebrare* – przyp. J.K.] Eucharystię w tym samym dniu, nie wolno kapłanowi [łac. *non licet* – przyp. J.K.] więcej niż raz odprawiać [łac. *celebrare* – przyp. J.K.] w ciągu dnia.

§ 2. Gdy brakuje kapłanów, ordynariusz miejsca może zezwolić dla słusznej przyczyny na binację, a gdy tego domaga się konieczność duszpasterska, także na trynację w niedziele i święta nakazane”³³.

Na wstępie potrzeba wyraźnie stwierdzić, że odnajdujemy tu ewidentny, jasno sprecyzowany zakaz: *nie wolno kapłanowi więcej niż raz odprawiać*. Jest to zasada. Można ją skrótowo wyrazić: „jeden kapłan – jednego dnia – jedna Msza”.

³¹ KPK/1983, kan. 899.

³² Benedykt XVI, Adhortacja apostolska *Sacramentum caritatis...*, nr 2, s. 106.

³³ KPK/1983, kan. 905.

Ewentualne odstępstwa od tej ogólnej zasady będą mieć wyłącznie charakter wyjątków od normy³⁴.

Sprawa częstotliwości celebrowania w ciągu jednego dnia Mszy św. przechodziła różne koleje losu na przestrzeni wieków. Historia zna celebriansów, którzy – jak na przykład żyjący na przełomie VIII i IX wieku papież Leon III – celebrowali z pobożności jednego dnia od 7 do 9 Mszy św.³⁵. Zna jednak i takich celebriansów, którzy chcieli to równie często czynić, ale motywowani chęcią zysku. Chcąc zapobiec tej praktyce, w XI wieku papież Aleksander II opowiedział się zdecydowanie za celebrowaniem jednej Mszy św. w ciągu dnia, chyba że druga byłaby odprawiana za zmarłych lub z innej konieczności. Jeśli natomiast kapłan miałby celebrować więcej Mszy św. dla zyskania pieniędzy lub innych gratyfikacji, ten – według oceny tego Papieża – „nie uniknie potępienia”³⁶. W XIII wieku papież Honoriusz III nie zezwolił biskupowi diecezjalnemu na celebrowanie dwóch Mszy św. w dwóch różnych kościołach w Wielki Czwartek w godzinach porannych³⁷. Na początku XX wieku pierwszy Kodeks prawa kanonicznego z 1917 roku wyraźnie zabraniał już binacji i to nawet pod groźbą sankcji karnej, w kan. 2321 KPK/1917 zawarto bowiem normę, zgodnie z którą kapłani, którzy wbrew kan. 806 § 1 ośmieliliby się powtórzyć sprawowanie Eucharystii w jednym dniu, mieli być zasuspendowani od celebrowania Eucharystii na czas określony przez ordynariusza miejsca³⁸. Norma ta stała na straży – po pierwsze – skupienia duchowości kapłańskiej na jednej Ofierze Mszy św. w ciągu dnia, a po drugie – odsunięcia niebezpieczeństwa czerpania jej kosztem zysków materialnych. W 2004 roku Kongregacja ds. Kultu Bożego i Dyscypliny Sakramentów w ogłoszonej przez siebie instrukcji *Redemptionis Sacramentum* wyjaśnia: „Msze nie powinny być

---

³⁴ Zob. P. Majer, „*Non licet sacerdoti plus semel in die celebrare*” – znaczenie normy kan. 905 § 1 KPK o jednokrotnym sprawowaniu Eucharystii w ciągu dnia, „Prawo Kanoniczne” 42 (1999) 1–2, s. 167.

³⁵ M. Pastuszko, *Najświętsza Eucharystia...*, s. 79.

³⁶ C 53 D I de cons., w: *Corpus Iuris Canonici*, t. 1, Parisii 1705, s. 451: „Qui vero pro pecuniis, aut adulationibus [oblationibus] Secularium una die praesumunt plures facere Missas, non aestimo evadere damnationem”.

³⁷ M. Pastuszko, *Najświętsza Eucharystia...*, s. 79.

³⁸ KPK/1917, kan. 2321: „Sacerdotes qui contra praescripta can. 806, § 1, 808 praesumpserint Missam eodem die interare vel eam celebrare non ieiuni, suspendantur a Missae celebratione at tempus ab Ordinario secundum diversa rerum adiuncta praefiniendum”.

mnożone wbrew przepisom prawa”³⁹. Jeśli by więc do tego doszło, należałoby mieć świadomość niegodziwości takiego postępowania⁴⁰.

Obok generalnej zasady z biegiem czasu za aprobatą najwyższej władzy kościelnej rozwinęła się w drodze wyjątku od reguły praktyka umożliwiająca kapłanom sprawowanie kilku Mszy św., jednak tylko w ściśle określone dni w roku. Do niej to odnosi się początkowy zapis § 1 kan. 905 KPK/1983 mówiący o istnieniu pewnych wypadków, w których kapłan może zgodnie z prawem odprawiać lub koncelebrować więcej razy w ciągu dnia. Oprócz tego z brzmienia § 2 dowiadujemy się, że pod pewnymi warunkami może na powyższą praktykę zezwolić kapłanom swego terytorium ordynariusz miejsca.

Wszystkie te wyjątkowe wypadki można podzielić na dwie grupy: z mocy prawa (§ 1) i z upoważnienia ordynariusza miejsca (§ 2).

2.1. Binacje i trynacje z mocy prawa

To, kiedy z mocy prawa można sprawować Mszę św. kilka razy dziennie, czy to samemu, czy to w koncelebrze, określa prawo liturgiczne. Nowe *Ogólne Wprowadzenie do Mszału Rzymskiego* z trzeciego wydania *Mszału Rzymskiego* z 2002 roku zezwala na kilkakrotne celebrowanie lub koncelebrowanie w następujące dni⁴¹:

- a) w Wielki Czwartek – kto celebrował lub koncelebrował Mszę krzyżma, może celebrować lub koncelebrować Mszę wieczorną (Wieczerzy Pańskiej);
- b) w Wigilię Paschalną – kto celebrował lub koncelebrował Mszę w noc paschalną (Wigilii Paschalnej), może celebrować lub koncelebrować Mszę w dniu Paschy (w dzień Niedzieli Zmartwychwstania);
- c) 25 grudnia (Narodzenie Pańskie) – wszyscy kapłani mogą celebrować lub koncelebrować trzy Msze św., jeżeli sprawuje się je we właściwej porze⁴², wyjątkowo mogą zatrzymać dla siebie w całości trzy stypendia mszalne

³⁹ Congregatio de Cultu Divino et Disciplina Sacramentorum, *Instructio Redemptionis sacramentum...*, nr 116, s. 582: „Ne Missae contra normam iuris multiplicentur et de oblata stipe serventur omnia aliunde iure servanda”.

⁴⁰ Z. Janczewski, *Godziwe sprawowanie Mszy świętej binowanej lub trynowanej podczas koncelebry kapłanów*, „Wiadomości Archidiecezjalne. Organ urzędowy Kurii Metropolitalnej w Katowicach” 10 (2005), s. 501.

⁴¹ *Ogólne wprowadzenie do Mszału Rzymskiego*, Poznań 2004, nr 204, s. 65.

⁴² *Mszał Rzymski dla diecezji polskich*, wyd. I, Poznań 1986, s. 33, rubryka.

(wbrew zasadzie: „jeden dzień – jedno stypendium mszalne” – kan. 951 KPK/1983⁴³);

- d) 2 listopada (Wspomnienie Wszystkich Wiernych Zmarłych, czyli tak zwany Dzień Zaduszny) – kapłani mogą celebrować lub koncelebrować trzy Msze św., byleby odbywały się one w różnych porach i by zachowano przepisy dotyczące aplikacji drugiej i trzeciej Mszy (tego dnia według rubryki zapisanej w *Mszale* można sprawować jedną Mszę św. zgodnie z zamówioną intencją i przyjętym stypendium, pozostałe zaś już bez stypendium aplikuje się to za wszystkich wiernych zmarłych, to według intencji papieża⁴⁴);
- e) kto na synodzie, podczas wizytacji pasterskiej lub na zjeździe kapłanów koncelebruje z biskupem lub jego delegatem, może powtórnie w tym dniu celebrować Mszę dla dobra wiernych. To samo odnosi się do zebrań zakonników.

Listę powyższych przypadków należy jeszcze poszerzyć o ustalenia Kongregacji ds. Kultu Bożego zawarte w osobnej Deklaracji o koncelebracji z 7 sierpnia 1972 roku⁴⁵. Ustalono w niej, co następuje:

- a) kanonicy kapituł oraz członkowie instytutów doskonałości, którzy z racji duszpasterskich są zobowiązani do sprawowania Eucharystii indywidualnie, w tym samym dniu mogą koncelebrować Mszę konwentualną, czyli wspólnotową, a więc binować;
- b) kto koncelebruje Mszę św. z racji wizytacji duszpasterskiej albo szczególnego spotkania prezbiterów, na przykład zjazdu o celach duszpasterskich, kongresu, pielgrzymki, ten może po raz drugi celebrować Mszę św. dla wiernych, a więc binować⁴⁶.

Wracając do omawianego przepisu kan. 905 § 1 KPK/1983, uwagę przykuwa pewne rozróżnienie terminologiczne lepiej widoczne w wersji łacińskiej niż

---

⁴³ KPK/1983, kan. 951 § 1: „Kapłan, celebrujący więcej razy w tym samym dniu, może poszczególne Msze św. aplikować w intencji, w której została złożona ofiara, przy zachowaniu jednak prawa, że oprócz dnia Bożego Narodzenia wolno mu zatrzymać dla siebie jedną tylko ofiarę, pozostałe zaś winien przekazać na cele oznaczone przez ordynariusza, z dopuszczeniem jednak pewnego wynagrodzenia z tytułu zewnętrznego”.

⁴⁴ *Mszal Rzymski dla diecezji polskich...*, s. 222⁷, rubryka.

⁴⁵ Sacra Congregatio pro Cultu Divino, *Declaratio de concelebratione*, 7.08. sierpnia 1972 roku, w: AAS 64 (1972), s. 562.

⁴⁶ Zdaniem ks. prof. M. Pastuszki z brzmienia tego wynika, że możliwa jest koncelebracja w gronie kapłańskim z okazji szczególnych spotkań, na przykład jubileuszy kapłańskich bez udziału biskupa bądź jego delegata. Zob. M. Pastuszko, *Najświętsza Eucharystia...*, s. 87.

w polskim tłumaczeniu. W pierwszym zdaniu tej normy posłużono się czasownikami *celebrare* i *concelebrare*, w końcówce zaś stwierdzono, że kapłanowi nie wolno (tylko) *celebrare* więcej niż raz dziennie. Czy ma to jakieś znaczenie? Zapis ten zdaje się być przejawem dużej precyzji i konsekwencji jego twórców. Dają oni do zrozumienia, że istnieje różnica nie tylko natury liturgicznej, ale także prawnej pomiędzy czynnościami je opisującymi. Z normy tej wynika, że niedopuszczalne jest dwukrotne sprawowanie Mszy św. w ciągu jednego dnia w sposób indywidualny (celebrowanie), oczywiście poza sytuacjami, o których mówi prawo liturgiczne, i poza wypadkiem otrzymania indultu od Stolicy Apostolskiej albo upoważnienia od ordynariusza miejsca; jedyną binacją, do której może dojść w Kościele katolickim, jest koncelebracja i to z zastrzeżeniem – bez możliwości przyjęcia w takim przypadku ofiary z żadnego tytułu⁴⁷, koncelebracja ta jest bowiem tylko wyjątkiem od reguły. Nie ma więc w Kościele katolickim prawnych podstaw do binowania w koncelebrze z możliwością przyjęcia stypendium mszalnego (poza dniem Bożego Narodzenia). Takie postępowanie zawsze byłoby niegodziwe⁴⁸.

2.2. Binacje i trynacje z upoważnienia ordynariusza miejsca

Prawo kodeksowe przewiduje jeszcze jeden, nadmieniony wyżej wyjątek od normy ogólnej. Upoważniło ono ordynariuszy miejsca do udzielania zezwoleń na binacje i trynacje dla ich własnego terytorium, ale tylko po spełnieniu określonych prawem warunków. Zezwolenie to mogą otrzymać nie tylko kapłani pracujący na terenie na przykład diecezji, ale też i obcy aktualnie przebywający na tym terytorium⁴⁹.

2.2.1. Binacje z upoważnienia ordynariusza miejsca

Żeby ordynariusz miejsca mógł zezwolić na binacje, muszą zostać spełnione łącznie dwa warunki:

1. Zachodzi brak kapłanów – nie chodzi tu tylko o brak na skutek przyczyn obiektywnych, na przykład w wyniku zmniejszonej liczby powołań w danej jednostce organizacyjnej Kościoła, ale także o brak na skutek

---

⁴⁷ KPK/1983, kan. 951 § 2: „Kapłan koncelebrujący w tym samym dniu drugą Mszę św. nie może z żadnego tytułu przyjąć za nią ofiary”. Zob. P. Majer, „*Non licet sacerdoti...*”, s. 171.

⁴⁸ Z. Janczewski, *Godziwe sprawowanie Mszy...*, s. 501.

⁴⁹ M. Pastuszko, *Najświętsza Eucharystia...*, s. 89.

zaistnienia wypadków losowych, na przykład choroby kapłana, jego wyjazdu itp.

2. Zachodzi słuszna przyczyna (*iusta causa*) – słuszność przyczyny oznacza względem na dobro społeczności, nie zaś tylko na prywatną pobożność celebransa. Słuszną przyczynę mogłaby stanowić na przykład potrzeba sprawowania Mszy św. z okazji rekolekcji parafialnych albo w pierwszy piątek miesiąca lub też w celu zakonsekrowania hostii potrzebnej jako Wiatyk dla osoby zagrożonej śmiercią⁵⁰.

2.2.2. Trynacje z upoważnienia ordynariusza miejsca

Aby ordynariusz miejsca mógł udzielić upoważnienia na trynacje, muszą wypełnić się łącznie trzy warunki:

1. Zachodzi brak kapłana, który mógłby celebrować Mszę św., nie trynując (gdyby więc pojawił się tak zwany ksiądz gość, trzeba by go poprosić w pierwszej kolejności o odprawienie takiej Mszy św.).
2. Zachodzi konieczność duszpasterska – konieczność w prawie to coś więcej niż tylko słuszna przyczyna wymagana do udzielenia zezwolenia na binację. Konieczność duszpasterska będzie miała miejsce wówczas, gdy znaczna część wiernych⁵¹ miałaby zostać pozbawiona możliwości udziału we Mszy św., do której jest zobowiązana.
3. W niedzielę i święta nakazane (*festis de praecepto*). Chodzi tu o wszystkie niedziele roku i święta nakazane mocą kan. 1246 § 1 KPK/1983⁵². O przyznanie uprawnienia na trynację nie można więc prosić dla świąt zniesionych i w dni powszednie.

Powyższe zezwolenie uważa się za realne, to znaczy przywiązane nie do osoby kapłana, lecz do kościoła, chyba że ordynariusz miejsca co innego

⁵⁰ Tamże, s. 88.

⁵¹ Według ks. F. Bączkowicza to przynajmniej 20 osób. Zob. F. Bączkowicz, *Prawo kanoniczne. Podręcznik dla duchowieństwa*, t. 2, Opole 1958, s. 25. Z kolei zdaniem ks. M. Pastuszki to „chyba nie mniej niż 10 osób”. Zob. M. Pastuszko, *Najświętsza Eucharystia...*, s. 93.

⁵² W Polsce od 30 listopada 2003 roku w związku z decyzją Konferencji Episkopatu Polski działającej na mocy kan. 1246 § 2 KPK/1983 świętami nakazami poza niedzielami są: uroczystość Narodzenia Pańskiego (25 grudnia), uroczystość Świętej Bożej Rodzicielki (1 stycznia), uroczystość Objawienia Pańskiego (6 stycznia), uroczystość Najświętszego Ciała i Krwi Chrystusa (Boże Ciało), uroczystość Wniebowzięcia Najświętszej Maryi Panny (15 sierpnia) i uroczystość Wszystkich Świętych (1 listopada). *List Episkopatu Polski o przykazaniach kościelnych*, 21 października 2003 roku, w: *akta Konferencji Episkopatu Polski*, 1 (9) 2004, Warszawa 2004, s. 33.

zastrzegłby w reskrypcie⁵³. W związku z tym ksiądz, który odbywa zastępstwo w parafii, która uzyskała prawo binacji, może w takim kościele binować. Jednak z otrzymanego upoważnienia na binację duszpasterz własnej parafii nie może skorzystać w sytuacji, gdyby w kościele zjawił się ksiądz gość chcący odprawić Mszę św. Nie można by wówczas mówić o braku kapłana, przez co nie wypełniłby się jeden z warunków postawionych w normie⁵⁴.

Upoważnienie na binację w odróżnieniu od upoważnienia na trynację rozciąga się także na dni powszednie, co wynika z treści kanonu.

Ordynariuszami miejsca zgodnie z kan. 134 KPK/1983 są również wikariusze generalni i wikariusze biskupi (zwłaszcza do spraw sakramentalnych), nawet jeśli nie są biskupami. Do nich więc, a nie tylko do biskupa diecezjalnego, można zwracać się z prośbą o przyznanie takiego upoważnienia⁵⁵.

Upoważnienie do binowania czy trynowania Mszy św. nie zawiera w sobie uprawnienia do przyjęcia drugiego czy kolejnego stypendium mszalnego w jednym dniu (z wyjątkiem Uroczystości Narodzenia Pańskiego, jednak pod warunkiem, że tego dnia jednej Mszy św. nie aplikuje się za lud, do czego zobowiązani są we wszystkie niedziele i święta nakazane biskupi diecezjalni, proboszczowie parafii oraz zrównani z nimi w prawie⁵⁶). Zgodnie z kan. 951 § 1 KPK/1983 kapłani są zobligowani do przekazywania stypendiów mszalnych z odprawionych binacji czy trynacji na cele oznaczone przez ordynariusza, z możliwością ich uszczuplenia

---

⁵³ T. Pawluk, *Prawo kanoniczne...*, t. 2, s. 343.

⁵⁴ Ks. Piotr Majer w jednym ze swoich artykułów przytacza pewne wydarzenie z diecezji Huesca w Hiszpanii, której biskup wydał zakaz binowania niedzielnej Mszy św. przez proboszczów, którym powierzono obowiązki duszpasterskie w dwóch oddalonych od siebie kościołach, gdyby zjawił się w którymś z ich kościołów inny kapłan gotów do celebrowania Mszy św. Ponieważ rozporządzenie biskupa wywołało wielkie niezadowolenie wśród proboszczów (musieli przekazać stypendium drugiemu kapłanowi), biskup wstrzymał jego wykonanie i zwrócił się do Stolicy Apostolskiej o opinię na ten temat. Do sprawy tej odniósł się Papież Benedykt XIV, który stanowczo potwierdził podjętą przez biskupa decyzję i wezwał go do niezwłocznego jej egzekwowania bez względu na opory i narzekania duchownych. Korzystając z tej okazji, Benedykt XIV gruntownie wyłożył normy prawa kanonicznego dotyczące zarówno reguły jednokrotnego sprawowania Mszy św. w ciągu dnia, jak i wyjątków od tej ogólnej zasady. Zob. P. Majer, „*Non licet sacerdoti...*”, s. 165.

⁵⁵ Ordynariuszami miejsca według KPK/1983 są: Biskup Rzymu, biskup diecezjalny oraz zrównani z nim w prawie wikariusz apostolski, prefekt apostolski, administrator apostolski, prałat terytorialny i opat terytorialny, ponadto wikariusz generalny i wikariusz biskupi (KPK/1983, kan. 134 i 368).

⁵⁶ KPK/1983, kan. 388 i 534; zob. M. Sitarz, *Obowiązek odprawiania mszy świętej 'pro populo'*, w: S. Tymoszyk (red.), *Eucharistia fons vitae – współczesne problemy prawne. Materiały sesji naukowej zorganizowanej 26 kwietnia 2006 r. w Kazimierzu Dolnym*, Lublin 2006, s. 111.

o wynagrodzenie z tytułu zewnętrznego, na przykład z racji kosztów dojazdu na Mszę św.⁵⁷. Powtórzmy też, że zgodnie z dyspozycją kan. 951 § 2 nigdy nie można przyjąć ofiary i to z żadnego, nawet zewnętrznego tytułu, za drugą Mszę św. jako koncelebrowaną⁵⁸.

Prawo kanoniczne oraz prawo liturgiczne milczą w temacie kwadrynacji (kwaternacji). Termin ten oznacza sprawowanie w ciągu jednego dnia przez jednego kapłana czwartej Mszy św. Praktyka ta znana jest jednak z życia. Z powodu szczególnie trudnych sytuacji wynikających z braku kapłanów można prosić o przyznanie takiego specjalnego upoważnienia, w którego udzieleniu kompetentna jest Kongregacja ds. Kultu Bożego i Dyscypliny Sakramentów.

Podsumowując zagadnienie częstotliwości Mszy św., trzeba podkreślić, że aby móc sprawować Najświętszą Ofiarę dwa lub trzy razy w ciągu dnia trzeba – poza wypadkami, na które wyjątkowo zezwala samo prawo liturgiczne – uzyskać upoważnienie: albo w formie reskryptu na prośbę zainteresowanego kapłana, na przykład proboszcza parafii, albo też z własnej inicjatywy ordynariusza miejsca, który może je wydać dla całej podległej mu jednostki kościelnej na przykład mocą uchwalonego prawa synodalnego⁵⁹. Ksiądz nie może więc wbrew obowiązującemu prawu – czy to powszechnemu, czy to partykularnemu – zezwolić samemu sobie

⁵⁷ W niektórych diecezjach ordynariusze określają zryczałtowaną opłatę, którą należy z tego tytułu przekazać do kurii. Na przykład w diecezji koszalińsko-kołobrzesckiej ryczałt stypendium binowanych i trynowanych od 1 stycznia 2003 roku wynosi 10 zł. Zob. *Zarządzenie w sprawie wplat do Kasy Kurii Biskupiej na cele ponadparafialne*, 16 grudnia 2002 roku, „Koszalińsko-Kołobrzesckie Wiadomości Diecezjalne” 10–12 (2002), s. 36–37.

⁵⁸ Zob. przyp. 47.

⁵⁹ W takim trybie uchwalono prawo dotyczące binacji, trynacji i kwadrynacji w diecezji koszalińsko-kołobrzesckiej, które poniżej przykładowo prezentuję (wytluszczenia – J.K.): Statut 499: „Niniejszym zezwala się kapłanom pracującym na terenie Diecezji Koszalińsko-Kołobrzesckiej na **binowanie i trynowanie** Mszy świętych **w razie** duszpasterskiej **konieczności w niedziele i święta, także zniesione**, lecz tradycyjnie obchodzone uroczyscie przez wiernych”.

Statut 500: „Zezwala się na **binowanie** Mszy świętych **w dni powszednie** tylko w przypadku, gdy zaistnieje **konieczność** celebrowania Mszy świętej:

1. z racji pogrzebu lub ślubu,
2. w pierwsze piątki i soboty miesiąca,
3. z racji odprawiania Mszy świętej odpustowej w innej parafii,
4. w soboty wieczorem i w dni przedświąteczne (świąt nakazanych) gdzie jest jeden kapłan i musi odprawiać Mszę świętą dla wiernych jako zadośćuczynienie przykazaniu kościelnemu o uczestnictwie we Mszy świętej w niedziele i święta nakazane,
5. przy łożu chorego, który przez dłuższy czas nie mógł być obecny na Mszy świętej (zob. Okólnik 2/77)”.

Statut 501: „Ze względu na brak kapłanów nasza diecezja posiada czasowo specjalne zezwolenie na odprawianie **czwartej** Mszy świętej w niedziele i święta nakazane w tych parafiach, w których zachodzi duszpasterska **konieczność** odprawiania czwartej Mszy świętej. W takim wypadku

– czy to dla własnej pobożności, czy to na skutek nalegań ze strony ofiarodawcy albo tylko pod pretekstem niezniechęcania lub też nieodzwyczajania wiernych od zamawiania intencji mszalnych – na odprawianie więcej niż jednej Mszy św. dziennie; ten kto binuje w sposób bezprawny, ponosi odpowiedzialność moralną w sumieniu wobec Boga i Kościoła⁶⁰.

Uwypuklając generalną zasadę: „jeden ksiądz – jednego dnia – jedna Msza św.”, Kongregacja Soboru w 1967 roku wydała nawet deklarację, mocą której zezwoliła kapłanom na przerywanie ciągłości celebrowania tak zwanych Mszy św. gregoriańskich w wypadku nagłej choroby celebransa lub zaistnienia konieczności odprawienia Mszy św. pogrzebowej lub ślubnej, nie tracąc przy tym korzyści z nich wynikających. Żeby więc nie binować, można zawiesić ciągłość tych Mszy św., odprawiając brakujące jak najszybciej⁶¹. Warto może jeszcze dodać, że nie ma mowy o odprawianiu drugiej Mszy św. w koncelebrze w tym celu, by nadać przez to Mszy św. większą okazałość, zewnętrzną oprawę⁶². Działanie takie byłoby samo w sobie niegodzliwe, gdyż uprzedmiotawiałoby Najświętszą Ofiarę, sprowadzając ją do roli instrumentu gwarantującego zaspokojenie pobocznych potrzeb⁶³. Poza sytuacjami określonymi przez prawo powszechne i ordynariusza miejsca,

---

na odprawianie czwartej Mszy świętej w niedziele i święta kapłan **musi** posiadać **indywidualne zezwolenie biskupa diecezjalnego**⁷.

Statut 504: „Wolno **koncelebrować** Mszę świętą **jako binowaną** – bez przyjmowania za nią **stypendium**:

1. w Wielki Czwartek kto bierze udział w koncelebrze Mszy świętej poświęcenia olejów,
2. w czasie jubileuszu kapłańskiego,
3. podczas zjazdów kapłańskich,
4. na pogrzebie kapłana,
5. na pogrzebie ojca lub matki kapłana,
6. gdy celebra jest z udziałem księdza biskupa, a ten poprosi kapłana do koncelebry, nie zezwala się wtedy na trynację lub kwadrynację”.

Zob. *I Synod Diecezji Koszalińsko-Kołobrzeskiej*, Koszalin 1986–1990.

⁶⁰ E. Szafrowski, *Podręcznik prawa kanonicznego*, t. 3, Warszawa 1986, s. 187.

⁶¹ Sacra Congregatio Concilii, *Declaratio de continuitate celebrationis Missarum Tricenarii Gregoriani*, 24 lutego 1967 roku, AAS 59 (1967), s. 229–230: „Tricenario Gregoriano, quod ex improvise impedimento, (e. g. superveniente morbo), aut ex alia rationabili causa, (e. g. celebratione Missae funeris vel sponsalium), interrumpitur, ex dispositione Ecclesiae, fructus suffragii servantur, quos eidem Tricenario praxis Ecclesiae et pietas fidelium hucusque agnoverunt, firma obligatione Sacerdotis celebrantis quamprimum complendi celebrationem triginta Missarum. Ordinarius vero opportune invigilet ne in re tanti momenti abusus irrepserint”.

⁶² Z. Janczewski, *Godzive sprawowanie Mszy...*, s. 498.

⁶³ Z tego też powodu w prawie partykularnym diecezji koszalińsko-kołobrzeskiej zapisano między innymi, że „gdy celebra jest z udziałem księdza biskupa, a ten poprosi kapłana do koncelebry, nie zezwala się wtedy na trynację lub kwadrynację”. Zob. *I Synod Diecezji Koszalińsko-Kołobrzeskiej...*, statut 504.

nie jest też nigdy możliwa koncelebracja trzeciej Mszy św. sprawowanej w ciągu dnia i to nawet z okazji zjazdu kapłanów, pielgrzymki, kongresu, konwentu itp. Takie wyraźne stanowisko zaprezentowała Kongregacja ds. Kultu Bożego w swej odpowiedzi skierowanej 31 stycznia 1973 roku do arcybiskupa Mediolanu⁶⁴.

W nagłym przypadku, to znaczy gdyby zaistniała słuszność lub konieczność, ale ta, o której mowa w prawie, a nie byłoby czasu na zwrócenie się o stosowne zezwolenie do ordynariusza miejsca, kapłan może domniemywać udzielenie mu zezwolenia na binację⁶⁵. Chodzi tu jednak o jednorazowy przypadek, nie zaś o stałą praktykę osoby mającej szerokie sumienie. Nie mieści się bowiem w duchu kościelnym uczynienie z wyjątku prawa, a zachowywanie prawa wyjątkiem.

Przy obliczaniu liczby Mszy św. w ciągu dnia stosuje się kanoniczną zasadę rachuby czasu, a więc od północy do północy⁶⁶. W związku z tym Mszy św. odprawianej z formularza świątecznego wieczorem w przeddzień niedzieli lub święta nakazanego nie wlicza się do liczby Mszy św. świątecznych⁶⁷.

Wracając do przykładu podanego we wstępie, można by skonstatować, że nasz ksiądz w zreformowanym grafiku celebracji Mszy św. będzie mógł wyznaczyć do odprawienia tylko jedną Mszę św. w dni powszednie. Ewentualną kolejną Mszę św. mógłby celebrować tylko w przypadkach, o których mówi prawo liturgiczne, albo też po uzyskaniu od ordynariusza miejsca upoważnienia na binację, gdyby słuszną sprawą okazało się odprawianie Mszy św. na przykład w dwóch kościołach z racji pierwszych piątków miesiąca. Gdyby w ciągu dni odprawiania Mszy św. gregoriańskich przyszło mu sprawować pogrzeb lub ślub, mógłby „zawiesić” gregoriankę, przesuwając jej grafik po porozumieniu z ewentualnie zainteresowanym ofiarodawcą. Gdy chodzi o dni niedziel i świąt nakazanych, w które ksiądz widziałby konieczność odprawiania na przykład pięciu Mszy św. (po jednej w kościołach filialnych i dwóch w kościele parafialnym), musiałby – po pierwsze – zwrócić się o przyznanie mu specjalnego upoważnienia na kwadryncję do Kongregacji ds. Kultu Bożego i Dyscypliny Sakramentów albo – jeśli upoważnienie to zostałoby już wcześniej przyznane jego diecezji –

---

⁶⁴ X. Ochoa, *Leges Ecclesiae*, t. 5, col. 6454. Cyt. za: Z. Janczewski, *Godziwe sprawowanie Mszy...*, s. 501.

⁶⁵ M. Pastuszko, *Najświętsza Eucharystia...*, s. 89.

⁶⁶ KPK/1983, kan. 202: „Dzień w prawie oznacza stały czasokres obejmujący 24 kolejno liczone godziny i zaczyna się od północy, chyba że inaczej wyraźnie zastrzeżono”.

⁶⁷ W. Góralski, E. Górecki i in., *Komentarz do Kodeksu...*, s. 92.

do ordynariusza miejsca⁶⁸, po drugie zaś – grafik tych niedzielnych lub świątecznych Mszy św. musiałby ułożyć w ten sposób, by jedną z Mszy św., na przykład w którymś z kościołów filialnych, odprawiać w przeddzień wieczorem. Nie przewiduje się bowiem w ogóle możliwości celebrowania przez jednego kapłana w ciągu jednej doby pięciu Mszy św.

OBOWIĄZEK SPRAWOWANIA MSZY ŚWIĘTEJ ORAZ JEJ CZĘSTOTLIWOŚĆ (KAN. 904–905 KPK/1983)

Streszczenie

Czy ksiądz musi codziennie odprawiać Mszę św. i ile maksymalnie Mszy św. może odprawić jednego dnia, by jego postępowanie nie stało się niegodziwe? – to dwa główne zagadnienia powyższego artykułu. Autor, przywołując stosowne przepisy Kodeksu prawa kanonicznego z 1983 roku, poszerza je o wykładnię historyczną, a następnie dokonuje analizy semantycznej sformułowań stanowiących budulec norm. Pod koniec każdej z dwóch części udziela odpowiedzi na pytania zawarte we wstępnych przykładach. Tematykę pracy poszerza nadto o przepisy dotyczące stypendiów mszalnych oraz o normy prawa partykularnego obowiązującego na terenie diecezji koszalińsko-kołobrzeskiej.

Słowa kluczowe: obowiązek celebrowania, liczba mszy, binacje, trynacje, stypendia mszalne.

DUTY TO CELEBRATE AND THE HOLY MASS FREQUENCY (C. 904–905 CCL/1983)

Summary

Must the priest offer Mass every day and the maximum number of Masses may check one day, that his conduct does not become wicked? – the two main issues of this article. By referring to the relevant provisions of the Code of Canon Law of 1983 extends it with a historical analysis, and then the semantic analysis of expressions which constitute

---

⁶⁸ Jeśli ksiądz posługiwałby na terenie diecezji koszalińsko-kołobrzeskiej, o zezwolenie to musiałby zwrócić się do biskupa diecezjalnego. Zob. *I Synod Diecezji Koszalińsko-Kołobrzeskiej...*, statut 501.

the building blocks of standards. At the end of each two-part answer to the questions in the initial examples. The topic of work expands too much about the rules on stipends and the particular legal norms in force in the Diocese of Koszalin–Kolobrzeg.

Keywords: duty to celebrate, the amount of mass, binatio, trynatio, stipends.

Translated by Mirosława Landowska